

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

Караван Аліса Ігорівна
*здобувач факультету психології політології та соціології,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Рєпнова Тетяна Петрівна
*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології
Національний університет «Одеська юридична академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5200-8619>*

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30960>

КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ ДЕПРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ ТА НАПРЯМИ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ

У сучасному світі проблема депресії серед підлітків набуває особливої актуальності, оскільки саме цей віковий період є критичним етапом становлення особистості, формування світогляду, самосвідомості та системи цінностей. Підлітки стикаються з численними викликами – соціальними, емоційними, навчальними, сімейними, – які часто перевищують їх адаптаційні можливості. Психоемоційна нестійкість, характерна для цього віку, поєднана з гормональними змінами, соціальним тиском і цифровими ризиками, створює сприятливий ґрунт для розвитку депресивних розладів. Особливу увагу привертає перебіг депресій у підлітків, який часто має прихований або атиповий характер, унаслідок чого її складно вчасно розпізнати, а відсутність своєчасної допомоги може призвести до суїцидальних дій, девіантної поведінки та соціальної ізоляції підлітка [1, с. 65]. Постає питання активних психопрофілактичних заходів попередження депресій у підлітків.

Клінічні прояви депресії у підлітковому віці мають певну специфіку, що відрізняє їх від проявів у дорослих. Одним із найбільш характерних симптомів є стійке зниження настрою, яке може проявлятися у вигляді пригніченості, апатії, байдужості до звичних занять і втрати здатності отримувати задоволення (агедонії). У підлітків депресія часто маскується під дратівливість, вибухи агресії, опозиційну поведінку або демонстративний цинізм, що дорослі нерідко сприймають як «перехідний вік», не підозрюючи про серйозний емоційний розлад. До типових психоемоційних симптомів належать

підвищена втомлюваність, відчуття власної неповноцінності, занижена самооцінка, почуття провини та безнадії, низькі показники емоційного інтелекту [3, с. 52]. Такі діти часто говорять про безглуздість життя, демонструють песимізм щодо майбутнього, уникають спілкування з друзями, родиною, втрачають інтерес до навчання.

Особливу увагу слід приділяти поведінковим проявам депресії. На відміну від дорослих, підлітки рідко вербалізують свій стан, натомість демонструють зміни у поведінці: замкненість, уникання контактів, різке зниження мотивації, прогули школи, втечі з дому. Інколи депресивна симптоматика виявляється у ризикованих або саморуйнівних вчинках – небезпечне водіння, агресивні дії, нанесення собі тілесних ушкоджень, експерименти з алкоголем чи наркотиками. Такі дії не завжди мають на меті самогубство, але часто свідчать про внутрішній розпач і неспроможність справитися з психічним болем. Наявність у підлітка суїцидальних думок, навіть без конкретного плану, є сигналом небезпеки, що потребує негайної психологічної або психіатричної допомоги [2, с. 24].

Соціальний контекст відіграє вирішальну роль у формуванні клінічної картини депресії. У підлітків, які зазнають булінгу, сімейного насильства, емоційної занедбаності або стикаються з надмірними очікуваннями з боку батьків, ризик розвитку депресії значно вищий. У таких випадках депресія стає не лише реакцією на стрес, а й способом захисту психіки від надмірного тиску на тлі емоційної незрілості. Слід зазначити, що розвиток емоційного інтелекту та емпатії у соціальній взаємодії підлітків має значення не лише для підтримання здорових міжособистісних відносин, але й для побудови гармонійного підтримуючого середовища та профілактики емоційного виснаження, відчуження та соціальної дистанції у підлітків [4, с. 827]. Попередження підліткових депресій може слугувати своєрідною превенцією розвитку інших психічних розладів у дорослому віці, зокрема тривожних або біполярних. Важливо підкреслити, що своєчасна діагностика та раннє втручання (психоедукація сімейного кола, психотерапія, розвиток емоційного інтелекту, корекція режиму дня) можуть слугувати надійними засобами психопрофілактики [1, с. 67 ; 3, с. 53].

Отже, депресія у підлітків є складним, багатофакторним розладом, що поєднує емоційні, когнітивні, соматичні та поведінкові компоненти. Її клінічні прояви часто залишаються непоміченими або неправильно інтерпретуються, що ускладнює надання

допомоги. Розуміння специфіки підліткової депресії, уважне ставлення до змін у настрої та поведінці, емоційний розвиток підлітка, створення підтримувального середовища в сім'ї та школі – ключові умови ефективної психопрофілактики депресій у підлітків. Тільки комплексний підхід, який поєднує психопрофілактичні заходи, соціальну підтримку та освітні програми, здатен зменшити поширеність цього явища й забезпечити збереження психічного здоров'я молодого покоління.

Список використаних джерел

1. Масік О. І. Клініко-психопатологічні аспекти тривожності при психосоматичних розладах у підлітків. *Архів психіатрії*. № 3 (86). Том 22. С. 65–69.
2. Напреєнко О. К., Марценковський Д. І. Депресії при посттравматичному стресовому розладі у дітей та підлітків. *НейроNEWS*. 2, № 103. С. 20–28.
3. Репнова Т. П., Божко Є. А. Гендерні особливості емоційного інтелекту в підлітковому віці. *Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір* : матеріали V міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 квітня 2025 року) / за заг. ред. проф. М. Р. Аракеяна. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. С. 52–54.
4. Репнова Т. П., Кнутова М. В. Емпатія як важливий компонент соціального розвитку особистості та її емоційної культури. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : зб. наук. праць за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конференції, 26 квіт. 2024 р. / НУ «ОЮА» ; за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Фенікс, 2024. С. 827–829.

Ключові слова: депресія, підлітки, клінічні прояви, емоційний розвиток, поведінкові зміни, психічне здоров'я.

Keywords: depression, adolescents, clinical manifestations, emotional development, behavioral changes, mental health.

Журавльова Маргарита Олегівна

Бордан Ольга Дмитрівна

НЕДОЛІКИ ВІДЕОФІКСАЦІЇ ОПИТУВАННЯ ДИТИНИ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКСПЕРТНУ ОЦІНКУ ВІДЕОЗАПИСУ. 84

Караван Аліса Ігорівна

Рєпнова Тетяна Петрівна

КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ ДЕПРЕСІЇ
У ПІДЛІТКІВ ТА НАПРЯМИ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ. 89

Каштелянська Марія Леонідівна

ВПЛИВ ДОВГОТРИВАЛОГО СТРЕСУ НА ЖІНОК В УМОВАХ ВІЙНИ. 92

Кнаус Анна Леонідівна

РОЗЛАД ДЕФІЦИТУ УВАГИ З ГІПЕРАКТИВНІСТЮ У ДОРОСЛИХ. 98

Колодін Денис Олексійович

ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА. 101

Кондратенко Аліса Олексіївна

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОТЕРАПІЇ СЕКСУАЛЬНИХ РОЗЛАДІВ. 105

Корнута Людмила Михайлівна

Дишкантюк Оксана Володимирівна

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ. 108

Ліпашов Андрій Сергійович

Третьякова Тетяна Миколаївна

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ
ЗАСОБАМИ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ. 112

Лісовенко Анна Федорівна

Бубен Каріна Вікторівна

ІНДИВІДУАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ У ПРОЯВАХ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ. 115

Лісовенко Анна Федорівна

Оруджова Юлія Валеріївна

ТИПИ ПРИХИЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДОБРОБУТ ОСОБИСТОСТІ. 119

Лісовенко Анна Федорівна

Короход Ясміна Джанівна

Продун Олена Сергіївна

ЗАГАЛЬНОПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ
ТА ЇЇ ПРОЯВИ У МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ. 123

Лукашенко Дар'я Сергіївна

Джежик Ольга Володимирівна

БУЛІНГ У ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ:
ПСИХОЛОГО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА. 127